

**ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗАГАЛЬНОЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ
У КУРСІ ТЕОРЕТИЧНОЇ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
(НА МАТЕРІАЛІ ВЧЕННЯ ПРО АКТУАЛЬНЕ ЧЛЕНУВАННЯ
РЕЧЕННЯ)**

Голуб О. М.

Донбаський державний педагогічний університет

Огієнко К. О.

Донбаський державний педагогічний університет

Радзієвська О. В.

Донбаський державний педагогічний університет

Курс теоретичної граматики англійської мови є одним з основних у блоці дисциплін, спрямованих на формування лінгвістичної компетенції майбутніх філологів. Кожен з укладачів фундаментальних підручників з цього курсу має власне уявлення про найголовніші цілі навчальної дисципліни «Теоретична граMATика англійської мови», звідси й акцент на різних аспектах матеріалу, що подається.

Наші наукові спостереження базуються на дослідженнях авторів підручників, які традиційно долучаються до викладання цього курсу у вузі, серед них: М. Я. Блох [3], Б. О. Ільш [21], Н. М. Раєвська [24], А. О. Худяков [15], І. К. Харитонов [14], Л. М. Волкова [4], І. О. Алексєєва [1] та багато інших.

Необхідно підкреслити, що вивчення теоретичної граматики англійської мови повинне виходити з розуміння мови як соціального явища, що виконує основні свої функції – мислетвірну та комунікативну – лише за умови системного співфункціонування усіх її елементів. Мова об'єднує різнорідні елементи, тобто є цілісною *системою*, в той час як ці різнорідні елементи співіснують в мові у певних відносинах, у послідовній упорядкованості, утворюючи головну властивість системи – її *структуру*. Таким чином, однорідні елементи мови – фонемні або морфемні, слова, речення – не перебувають у хаотичних випадкових відношеннях один до одного, а утворюють певну сукупність – ярус, рівень мовної структури, серед них: фонетичний/фонологічний, морфемний/морфологічний, лексичний та синтаксичний. Одиниця будь-якого рівня забезпечує комунікативну функцію мови лише у взаємодії з іншими елементами.

Описом морфологічної та синтаксичної підсистем мови займається граMATика. За визначенням О. С. Ахманової, граMATика – це розділ мовознавства, що вивчає форми словозміни, формули словосполучення та типи речень абстраговано від конкретного матеріального (лексичного, речового) значення слів, словосполучень та речень [2, с. 107].

Курс теоретичної граматики не має на меті вивчення конкретних правил слововжитку, оскільки ця та багато інших проблем лежать у царині практичної граматики. Теоретична граматика передбачає опанування основними принципами та закономірностями граматичної будови англійської мови, що охоплює абстрактні граматичні значення і їх формальні вираження. Серед завдань, які стоять перед курсом теоретичної граматики, найголовнішими є такі:

- представити науково обґрунтовані відомості про граматичний рівень англійської мови, виходячи із розуміння мови як системи;
- навчити використовувати методики граматичного аналізу мовних фактів та процесів;
- ознайомити з найважливішими аспектами сучасних лінгвістичних досліджень різних шкіл та напрямів, що сприятиме розвитку науково-лінгвістичного мислення студентів тощо.

У результаті вивчення курсу теоретичної граматики англійської мови у студентів повинне сформуватися чітке уявлення про мову як систему, окремі елементи якої є взаємопов'язаними, взаємозумовленими. При цьому необхідно підкреслити, що цей курс є багатоцільовим, він спрямований не тільки на вивчення понять та термінів, методів та методик та т. ін., а ще й на формування загальнолінгвістичної компетенції майбутнього філолога. І тут ми маємо на увазі, що студент повинен *знати*:

- основні етапи розвитку мовознавства у галузі граматики;
- основні напрями та підходи до аналізу граматичних одиниць, форм, категорій тощо;
- найвидатніші школи та їх представників-авторів фундаментальних досліджень у галузі та т. ін,

а також *уміти*:

- виділяти основні суперечливі питання теоретичної граматики, окреслювати шляхи їх вирішення;
- послідовно аргументувати власний погляд під час аналізу мовних фактів та явищ;
- проводити порівняльний аналіз елементів граматичної будови англійської та української мов;
- володіти широким спектром методів та методик пошуку, аналізу та оброблення мовних даних тощо.

Метою запропонованої статті є встановити, яка інформація загальнолінгвістичного характеру є суттєвою у процесі вивчення теми «Актуальне членування речення» у курсі теоретичної граматики англійської мови.

Огляд основних підручників, які використовуються при викладанні курсу «Теоретична граматика англійської мови» на факультеті іноземних мов, показав, що у більшості випадків укладачі підручників приділяють увагу таким аспектам актуального членування речення:

- визначення та/або інтерпретація понять **functional sentence perspective** [21, с. 189–197; 3, с. 243–250; 1, с. 294–300], **theme, rheme** [21, с. 189–197; 3, с. 243–250; 1, с. 294–300; 4, с. 166–168; 24, с. 199–208], **actual division of the sentence** [14, с. 152–154] тощо;
- порівняльний аналіз поширених у науковому вжитку понять **theme, rheme/psychological subject, psychological predicate/logical subject, logical predicate/semantic subject, semantic predicate** [3, с. 243–250; 24, с. 199–208; 15, с. 126–128];
- засоби вираження тематичної або рематичної властивості слова або фрази у реченні, до яких, серед інших, відносять розщеплені конструкції, артикль, порядок слів, логічний наголос, конструкції **there is / are**, частки та т. ін. [21, с. 189–197; 3, с. 243–250; 1, с. 294–300; 4, с. 166–168; 24, с. 199–208; 14, с. 152–154; 15, с. 126–128];
- типи речень, інтерпретація яких в аспекті актуального членування є складною та неоднозначною [3, с. 243–250; 1, с. 294–300; 24, с. 199–208; 14, с. 152–154 та ін.];
- співвіднесення номінативного та актуального членування речення (АЧР), предикативна роль АЧР (наприклад, [3, с. 243–250]), актуальне членування різних комунікативних типів речень (наприклад, [3, с. 255–262]) тощо.

Вважаємо, що для досягнення мети формування загальнолінгвістичної компетенції, вивчення теми, що розглядається, повинне враховувати і її історіографічний аспект. Зокрема, пропонуємо акцентувати увагу на таких даних.

Ідеї АЧР зародилися в працях кінця XVIII ст. – початку XIX ст., присвячених вивченню порядку слів.

У граматиці Ц. Дюмарсе на перший план було висунуто тільки один тип конструкцій – конструкції з *природним* розташуванням слів. Ц. Дюмарсе називав їх *необхідними*, маючи на увазі смислову необхідність. Учений наголошував, що конструкції зі зворотним (*фігуративним*) розташуванням слів не передають будь-який новий, додатковий зміст порівняно із конструкціями з прямим порядком слів [20, с. 231].

Н. Боже пов'язував прямий порядок слів у реченні не з природним перебігом подій, а з природним перебігом думок. Цей порядок він називав не лише *природним*, а й *аналітичним*, оскільки він відбиває аналітичну роботу розуму, яка здійснюється в напрямку від суб'єкта судження до його атрибуту, а від них – до їхніх доповнень. Ось чому, на його думку, суб'єкт речення зазвичай передує його атрибуту (предикату), а їхні поширювачі йдуть за ними. Фрази, у яких спостерігається відхилення від аналітичної діяльності розуму, він інтерпретував як *фігуративні* [19, с. 536].

Ш. Бато розрізнявав два типи порядку слів – *граматичний* та *ораторський*. *Грамматичний порядок* Ш. Бато пов'язував із чіткою, науковою мовою та вважав його через це *штучним*. *Ораторський порядок*, навпаки, дослідник уважав *природним*, бо він вживається здебільшого в розмовному

чи поетичному мовленні. Якщо перший він називав *порядком науки*, то другий – *порядком серця* [18, с. 14].

Дж. Монбоддо ще не робив основні поняття АЧР предметом спеціального розгляду. Він користувався ними лише у зв'язку із поясненням причин, що лежать в основі встановлення певного порядку слів у створюваному реченні. Учений розрізняв три роди таких причин. Насамперед, дослідник звертав увагу на граматичний чинник розташування слів, дію якого він пов'язував з узгодженням та керуванням. Ці синтаксичні зв'язки вимагають, щоб головне слово стояло перед залежним. Послідовність слів у реченні може відбивати й природний перебіг думок у свідомості мовця. Думка, яку мовець вважає найголовнішою, привертає його увагу передусім. Щоб наголосити на цьому, він повинен поставити слово, що виражає цю думку, на перше місце в реченні [23, с. 341].

Значний внесок у вивчення АЧР зробив Й. Аделунг. Прямий порядок слів у реченні він назвав *природним*, а зворотний порядок – *штучним*. [16 с. 506]. Підмет – як природний, так і штучний – виражає «найбільш важливу та найбільш невизначену» ідею, а присудок «роз'яснює» її. Отже, інверсія має на увазі переміщення *природного підмета* на місце *природного присудка* [там само, с. 507]. Природний підмет у цьому випадку стає *штучним присудком*, а природний присудок – *штучним підметом*. Необхідність у такому переміщенні виникає тоді, коли той чи інший член речення, оформлений у реченні як присудок, виражає *головне поняття (Hauptbegriffe)*.

У 1844 р. захищено дисертацію французького вченого А. Вейля «Про порядок слів у стародавніх мовах порівняно з сучасними мовами». Основна теза вчення А. Вейля в тому, що синтаксичний порядок слів не збігається з порядком появи ідей, проте перебіг думки в усіх мовах збігається з порядком слів [26, с. 11]. Підмет не обов'язково виступає першим членом судження [там само, с. 15]. Функцію підмета А. Вейль співвідносив не тільки з власне підметом, а й із будь-яким іншим членом речення, розташованим на початку речення. Мовлення починається з відомого для співрозмовника та просувається через менш відоме до невідомого. Відповідно, у реченні є *вихідний пункт висловлення (point du depart, notion initiale)*, першочергове уявлення, загальне для обох співрозмовників, і друга, *основна, кінцева частина висловлення (l'enonciation, le but du discours)*.

А. Вейль виокремив дві тенденції в реченні: об'єктивну, яка виражає синтаксичні зв'язки, та суб'єктивну, яка відбиває порядок слів. Синтаксис існує поза мовленням, а в мовленні основним є процес зародження думки та її висловлення. Саме тут, на думку лінгвіста, мовлення й живе. Порядок слів надає мовленню індивідуальності, він забезпечує формування думки та її мовленнєве вираження [там само, с. 22].

Досліджуючи порядок слів у реченні та питання його членування, Г. фон дер Габеленц та Г. Пауль запровадили терміни *психологічний підмет* та *психологічний присудок*, які мали важливий вплив на зародження та розвиток ідей щодо АЧР, хоча й відносили його до психологічної царини.

Важливим для нас у вченні Г. Габеленца є питання порядку виникнення ідей. На думку Г. Габеленца, у процесі лінійного розгортання речення в мовленні кожний попередній компонент виступає в ролі психологічного суб'єкта щодо безпосередньо наступного за ним компонента (психологічного предиката).

Дослідження Г. Пауля ґрунтувалися на синтаксичному та логіко-граматичному підходах: він не лише визначив складові частини речення з граматичного та психологічного боку, а й розглянув питання взаємодії між членами граматичного речення та частинами психологічного судження (тобто співвідніс граматичне та актуальне членування). Щодо членування речення Г. Пауль наголосив, що будь-яке речення складається принаймні з двох елементів. Ці елементи неоднаково відносяться один до одного, вони різняться своїми функціями. Ці частини прийнято називати підметом та присудком. Ці граматичні категорії ґрунтуються на психологічному співвідношенні. Проте Г. Пауль одразу порадив відрізнити психологічний підмет (і відповідно присудок) від граматичного, тому що вони не завжди збігаються. Проте їхні граматичні відношення ґрунтуються лише на основі відношень психологічних. Як зауважив мовознавець, «психологічний підмет – це та сукупність уявлень, яка від самого початку міститься у свідомості мовця (того, хто думає) і до якої потім приєднується інша сукупність – психологічний присудок» [11, с. 147]. Але іноді присудок стає на перше місце тоді, коли слухач не підготовлений до сприйняття певного підмета, – причиною цього може стати емоційна схвильованість мовлення. У таких випадках увага мовця цілком зосереджується на основному уявленні, – так що він у певний момент забуває зорієнтувати слухача належним чином, і лише потім приходить думка, що це було необхідним [там само, с. 150].

В основі концепцій Г. Аммана, Е. Драха, К. Бооста лежить прагнення інтерпретувати структуру фрази як структуру думки, призначеної для повідомлення. Наприклад, Г. Амман звернув увагу на відношення між темою та ремою, а також пов'язав їх з «напругою» у реченні. Визнавши важливе значення суб'єктно-предикатної опозиції для формування структури речення, дослідник, проте, не вважав логічне предикативне відношення первинним. На його думку, воно є безпосереднім відображенням *першоритму* «напруги» та її «розрядки». Така напруга створюється «полоненням живої дійсності» у підметі, а розрядка означає «вивільнення» полоненої «життєвої сили» у присудку [17, с. 103].

Комунікативна напруга існує в опозиції *тема – рема*. Відношення між темою та ремою в теорії Г. Аммана – це традиційне відношення між предметом і змістом повідомлення. Це відношення пов'язане з розрізненням стану свідомості мовця та слухача, а тому породжує комунікативну напругу, яка розряджається в ремі. До речі, за словами самого Г. Аммана, рема (перекладається з грецької як *присудок*) розкриває те нове, що мовець має бажання повідомити слухачеві, а власне термін запроваджено для рими [там само, с. 3].

XX ст. стало якісно новим етапом дослідження питань АЧР. Значний внесок у теорію АЧР був зроблений ученими Празької лінгвістичної школи.

Засновником вивчення явища АЧР вважають чеського дослідника В. Матезіуса. Його підхід до АЧР семантико-синтаксичний. Насамперед, він відокремив АЧР (чи ФПР) від формального членування. На думку вченого, формальне членування розділяє склад речення на його граматичні елементи, а АЧР з'ясовує спосіб уміщення речення до предметного контексту, на основі якого воно виникає [8, с. 161]. Основними елементами формального членування речення є *граматичний підмет* та *граматичний присудок*. Основними елементами АЧР В. Матезіус назвав *вихідний пункт висловлення* та *ядро висловлення* [там само].

У реченні В. Матезіус виокремив два порядки – *об'єктивний* і *суб'єктивний* [там само, с. 166]. *Об'єктивним* є такий порядок, коли ми рухаємося від відомого до невідомого, що полегшує слухачеві трактування почутого. При *суб'єктивному* порядку спочатку стоїть ядро висловлення, а за ним йде вихідний пункт. Така послідовність надає ядру висловлення особливу значущість.

В. Матезіус тісно пов'язав АЧР із основним засобом його вираження – порядком слів. Лінгвіст уперше точно пояснив функції порядку слів у чеській мові, протиставивши її англійській мові. В англійській мові порядок слів більш граматикалізований, тобто він слугує розрізняльним засобом на рівні синтаксичної структури речення. Він відрізняється стійкістю, тому не може бути використаним для вираження АЧР. Тема висловлення виражається, наскільки це можливо, граматичним підметом, а рема – граматичним присудком. Відповідні приклади дозволили В. Матезіусу підтвердити гіпотезу А. Вейля, що більш закріплений порядок слів підвищує частотність тематичних підметів [22, с. 86].

Ш. Баллі виокремив у повідомленні дві складові: думку, тобто намір, *привід* (Z) та основний зміст, тобто *тему* (A). Привід є метою висловлення. Дослідник наголосив на наявності випадків, коли у мовленні може фігурувати лише привід, принаймні зовнішньо. Речення з одним артикульованим членом лінгвіст назвав *моноремою*.

Дуже важливими є дослідження смислового членування речення К. Г. Крушельницької, оскільки вона однією з перших почала ґрунтовно описувати явище АЧР. Її концепція будується на семантичному та синтаксичному підходах. К. Г. Крушельницька досліджувала порядок слів у німецькій мові у порівнянні з російською. Для позначення компонентів *смислового членування* дослідниця використала терміни *дане* та *нове* [7].

Проблему смислового членування речення К. Г. Крушельницька розглядала як проблему синтаксичну й ставила питання про кореляцію смислового та граматичного членування [там само, с. 58]. За даними її досліджень, значення даного та нового накладаються на граматичні значення членів речення та є обов'язковим навантаженням останніх у кожному конкретному акті комунікації. Кожний член речення може виступати і як дане, і як нове. Проте при цьому К. Г. Крушельницька зазначила, що існує

певний взаємозв'язок між граматичними значеннями члена речення та його комунікативним навантаженням: підмет здебільшого виступає в реченні даним, додаток, обставини місця, часу, причини та мети – майже однаково і як дане, і як нове, а присудок та обставина способу дії несуть смислове навантаження нового в реченні. Підмет і в російській, і в німецькій мовах у більшості випадків є даним у реченні, що зумовлюється його основним значенням предмета-носія ознаки, яка виражається присудком. В інших випадках підмет виступає як нове.

Дещо своєрідно інтерпретував принцип АЧР О. С. Мельничук. Актуальному членуванню В. Матезіуса він протиставив власну теорію «синтагматичного членування», принципи якого не суттєво різняться від теорії В. Матезіуса. На думку О. С. Мельничука, кожне речення членується на синтагми (інтонаційно-смислові одиниці, що відокремлюються потенційною паузою), часто в декількох ярусах, які розташовані за своєю значимістю: «вихідна синтагма» стоїть перед «основною синтагмою» [9]. Під час інверсованого порядку слів основна синтагма стоїть попереду та виділяється інтонаційно. Всередині синтагм складається аналогічна ситуація: під час нормативного порядку слів більш вагомий елемент йде за менш вагомим, під час інверсованого – навпаки.

Дослідження І. П. Распопова ґрунтується на синтаксичному підході – виявлення кореляції актуального та граматичного членування речення. Варіювання АЧР відповідно до зміни комунікативного завдання й збереження за тих самих умов граматичного членування свідчить про те, що ці два членування мають неоднакову семантико-функціональну роль у реченні й через це містяться в різних площинах його структури [12, с. 43].

Грамматичне членування у формі граматичного зв'язку слів відбиває відношення та зв'язки, які реально існують між предметами, явищами й ознаками. Грамматичне членування є лише в попередній обробці тим матеріалом думки, який є джерелом повідомлення та який потім цілеспрямовано організується завдяки АЧР [там само, с. 44].

Вибір тієї чи тієї синтаксичної конструкції саме з тим характером зв'язку між її елементами, який виражається в граматичному членуванні, не буває випадковим і залежить від комунікативного завдання, яке зумовлює АЧР. Варіанти АЧР хоча й не визначаються, проте обмежуються граматичним членуванням речення. Це дозволяє зробити висновок, що й АЧР залежить від граматичного та спирається на нього [там само, с. 45].

Загалом І. П. Распопов зробив висновок, що речення є комунікативною одиницею, а тому обов'язково містить як граматичне, так і актуальне членування [там само, с. 48].

В. Г. Гак розглянув кореляцію трьох рівнів аналізу речення: семантичного, комунікативного й синтаксичного [5].

На *семантичному* рівні виокремлюють семантичний суб'єкт, дію, об'єкт, такі характеристики, як відображення реальних субстанцій, дій та їхніх ознак. Семантичний рівень аналізу розкриває змістовий аспект висловлення (показує, про що мовиться в ньому).

На *комунікативному* (логіко-граматичному) рівні виділяються логічний суб'єкт, чи тема, тобто те, що є предметом повідомлення, та логічний предикат, чи рема, тобто те, що повідомляється про цей предмет. Комунікативний рівень розкриває інформативний аспект висловлення (показує, для чого повідомляється певне висловлення).

На *синтаксичному* рівні виділяються функціональні члени речення: підмет, присудок, додаток, обставина, означення. Синтаксичний рівень аналізу показує формальну організацію речення.

На думку Н. О. Слюсарєвої, якщо протиставити актуальний синтаксис логічному, то варто наголосити, що логічний синтаксис передає об'єктивні відношення між предметами та явищами пізнаваної людиною дійсності, що її оточує. Актуальний синтаксис дає можливість для її суб'єктивного опису в категоріях комунікативного завдання (чи настанови) [13, с. 85].

Темою дослідниця вважала предмет, виражений іменними частинами мови, тобто іменником чи його еквівалентами, суб'єктивно обраний мовцем для повідомлення про нього деяких відомостей. Тема є тим пунктом висловлення, який визначає ступінь контекстуальної залежності цього висловлення від попередніх та наступних. Тема має такі функції: динаміка тексту, ідентифікація та референція [там само, с. 113].

Функція ідентифікації яскраво виступає під час використання подвійної теми, тобто назви того ж референта двічі в межах одного речення, де одна номінація представлена займенником, а обидві номінації співвідносяться з одним присудком [там само, с. 116–117].

Подвійна тема подібна до особливого випадку підсилення теми, яке можна знайти в конструкціях з прикладкою. У них також явно виступає ідентифікаційна функція. Такі випадки можна назвати ускладненою темою, тому що прикладка містить рематичний відтінок [там само, с. 117].

Рема, чи інформаційний фокус, маркується інтонаційним ядром, тобто виділяється наголосом чи зміною контуру. Саме до цього елемента мовець прагне привернути увагу слухача. Здебільшого, він розташований у кінці речення. Водночас можливе й переміщення фокусу [там само, с. 122].

Н. О. Слюсарєва вважала дієслово важливим для тема-рематичних структур англійської мови й не погоджувалася відносити його до переходу від теми до реми, уміщуючи його до складу реми [там само, с. 127].

Для англійської мови характерна дієслівна конструкція з подвійною ремою, перша складова якої може бути представлена іменною чи ад'єктивною частиною, а друга – інфінітивом [там само, с. 130]. Особливий випадок подвійної реми – це сполучення з модальними дієсловами [там само, с. 131].

Дослідження з АЧР, що проводилися впродовж 90-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ ст., мають переважно прикладний характер, спрямовані на вивчення АЧР різних типів речення в різних мовах.

А. П. Загнітко, як і переважна більшість учених, розрізняв два аспекти речення: конструктивний (статичний) та комунікативний (динамічний). Їх відмінність полягає в тому, що при конструктивному підході до речення воно

розглядається як автономна одиниця й усі її особливості пояснюються з внутрішньої структури, тобто через його власну формально-граматичну будову.

При комунікативному підході речення аналізується не як самостійна автономна величина, а як частина тексту, тобто воно розглядається в тому лінгвістичному та екстралінгвістичному контексті, у якому воно існує й набуває різноманітних стилістичних модифікацій [6, с. 121].

Комунікативна будова речення характеризується незалежністю від формально-граматичної. Вона визначається мовним контекстом, комунікативним завданням, що виникає в цьому контексті й відносно якого речення організовує порядок своїх компонентів, і відбувається наголошення певного елемента. Тому те саме речення, що має формально-граматичну будову, під час функціонування в різних текстах із нерівнорядними комунікативними завданнями створює кілька комунікативних одиниць, що відрізняються актуальною інформацією. Водночас АЧР зумовлює видозміну граматичної будови речення: порядок слів і фразовий наголос [там само, с. 122].

Л. А. Панасенко розглядала АЧР у комунікативному аспекті. Цікавим видається таке твердження. За когнітивного підходу проблема АЧР пов'язана з питанням семантичної асиметрії синтаксичних конструкцій та принципів, які контролюють семантико-граматичну правильність синтаксичних конструкцій.

Під *семантичною асиметрією* дослідниця розуміла семантичну несинонімічність двох речень, які є інверсивними формами просторових чи часових відносин [10, с. 23].

Семантична асиметрія передбачає семантичні та граматичні обмеження мовної системи в процесі утворення речення та тема-рематичного поділу: *My sister resembles Madonna* «Моя сестра схожа на Мадонну» і *Madonna resembles my sister* «Мадонна схожа на мою сестру», де друге речення здається неможливим.

Обмеження, які накладає мова, походять від обмежень, які накладає концептуальна система, так званий механізм *когнітивного якірування* (*cognitive anchoring* – процес пов'язання внутрішньої реакції з певним зовнішнім стимулом за визначенням Л. Талмі).

У межах когнітивного підходу синтаксичні структури вважаються формальними засобами, за допомогою яких мова представляє одну концепцію як покликання чи «якір» на іншу. Згідно з думкою Л. Талмі [25], *когнітивне якірування* вміщує дві фундаментальні функції когнітивної системи: фігуру та підґрунтя. Поділ на тему – рему, властивий мові, керується поділом на *фігуру – підґрунтя* (*figure – ground*), які є властивими концептуальній системі.

Отже, семантична асиметрія, а відтак і тема-рематичне членування речення, можуть бути висвітленими вибором об'єктів із різними можливостями виступати покликанням, і саме в цьому розумінні стає зрозумілим, чому речення *Madonna resembles my sister* є неможливим.

Як бачимо, відомості лінгвісториографічного характеру є суттєвими для розуміння процесів і явищ мови, що вивчається. Оскільки курс теоретичної граматики англійської мови покликаний не лише сформулювати у студентів глибинне розуміння мови як системи, що характеризується певною структурою, а й підвищити рівень загальнолінгвістичної компетенції, то подібні розвідки повинні наповнювати зміст кожної теми. В аналізі лінгвісториографічного матеріалу та його обробленні відповідно до цілей курсу «Теоретична граMATика англійської мови» і вбачаються перспективи подальших розвідок в окресленому напрямку.

Література

1. Алексеева І. О. Курс теоретичної граматики сучасної англійської мови / І. О. Алексеева. – Вінниця: Нова Книга, 2007. – 328 с.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – 608 с.
3. Блох М.Я. Теоретическая грамматика английского языка / М.Я. Блох. – М.: Высшая школа, 1983. – 383 с.
4. Волкова Л. М. Теоретична граMATика англійської мови: Сучасний підхід / Л. М. Волкова. – К.: Освіта України, 2010. – 256 с.
5. Гак В. Г. К проблеме синтаксической семантики (семантическая интерпретация «глубинных» и «поверхностных» структур) / В. Г. Гак // Инвариантные синтаксические значения и структура предложения: сб. науч. трудов. – М., 1969. – С. 77–85.
6. Загнітко А. П. Основи українського теоретичного синтаксису. Частина II / Анатолій Панасович Загнітко. – Горлівка: ГДПШМ, 2004. – 254 с.
7. Крушельницкая К. Г. К вопросу о смысловом членении предложения / К. Г. Крушельницкая // Вопросы языкознания. – 1956. – № 5. – С. 55–67.
8. Матезиус В. Избранные труды по языкознанию / Вилем Матезиус; пер. с чеш. и англ. Г. В. Матвеевой; заключит. статья Д. В. Сичинавы. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 228 с. – (Лингвистическое наследие XX века).
9. Мельничук А. С. Методологические поиски в современных подходах к исследованию языка / А. С. Мельничук // Методологические основы новых направлений в мировом языкознании / отв. ред. А. С. Мельничук. – К.: Наук. думка, 1992. – С. 3–15.
10. Панасенко Л. А. Краткий курс лекций по теоретической грамматике современного английского языка. Синтаксис : Учебно-методическое пособие для студентов IV курса по специальности «Зарубежная филология» (английский язык) / Л. А. Панасенко. – Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2005. – 74 с.
11. Пауль Г. Принципы истории языка / Герман Пауль; пер. с нем. под ред. А. А. Холодовича; вступит. статья С. Д. Кацнельсона. – М.: Изд-во иностр. лит., 1960. – 500 с.

12. Распопов И. П. Актуальное членение предложения (На материале простого повествовательного предложения преимущественно в монологической речи) / Игорь Павлович Распопов. – Уфа: Изд-во Башкир. гос. ун-та им. 40-летия Октября, 1961. – 163 с.
13. Слюсарева Н. А. Проблемы функционального синтаксиса современного английского языка / Наталья Александровна Слюсарева. – М.: Наука, 1981. – 206 с.
14. Харитонов І. К. Теоретична граматика сучасної англійської мови / І. К. Харитонов. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 352 с.
15. Худяков А.А. Теоретическая грамматика английского языка / А. А. Худяков. – М.: Академия, 2010. – 256 с.
16. Янко Т. Е. О понятиях коммуникативной структуры и коммуникативной стратегии (на материале русского языка) / Т. Е. Янко // Вопросы языкознания. – 1999. – № 4. – С. 28–55.
17. Amman H. Die menschliche Rede. Sprachphilosophische Untersuchungen. Bd. 2 / Hermann Amman. – Darmstadt : Wissenschaftliche Buchhandlung, 1974. – XII, 338 S.
18. Batteux Ch. De la construction oratoire / Charles Batteux. – Paris: Chez Desaint & Saillant, Libraires, rue S. Jean-de-Beauvais, 1763. – 459 p.
19. Beauzee N. Grammaire générale ou exposition raisonnée des éléments nécessaires du langage, Pour servir de fondement à l'étude de toutes les langues / Nicolas Beauzee. – Paris: De l'imprimerie de J. Barbou, rue & vis-à-vis la grille des Mathurins, 1767. – T. 2. – 668 p.
20. Dumarsais C. Ch. Logique et principes de grammaire / Cesar Chesneau Dumarsais. – Paris: Ches Barrois, aîné, Libraire, quai des Auguftins, du côté du Pont Saint-Michel, 1769. – 704 p.
21. Ilyish B. A. The Structure of Modern English / B. A. Ilyish. – L.: Prosveshchenie, 1971. – 365 p.
22. Mathesius V. A functional analysis of present day English on a general linguistic basis / Vilem Mathesius. – Prague: Academia, 1975. – 228 p.
23. Monboddo J. B. Of the Origin and Progress of Language / James Barnett Monboddo. – Edinburgh: Printed for J. Balfour, 1796. – V. 2. – 1796. – 588 p.
24. Rayevska N. M. Modern English Grammar. – К.: Vyshcha shkola, 1976. – 304 p.
25. Talmy L. Toward a Cognitive Semantics / Leonard Talmy. – Cambridge (Mass.): The MIT Press, 2000. – V. I. – 548 p.
26. Weil H. De l'ordre des mots dans les langues anciennes comparées aux langues modernes. Question de Grammaire générale / Henry Weil. – Troisième édition. – Paris: Librairie A. Franck, 1879. – 101 p.

Summary

The article focuses on one of the main tasks of the course “Theoretical Grammar of the English language”, namely, its aiming at improving linguistic competence of prospective philologists. The main aims and tasks of the course, the

knowledge students should get and the skills they should acquire have been stated. The text-books on the subject written by M. Ya. Blokh, B. A. Ilyish, N. N. Raievska, L. M. Volkova, A. A. Khudiakov, I. K. Kharytonov and I. O. Alexieieva have been analyzed. The authors present linguohistoriographic outline of the problem of actual division of the sentence. The contribution of H. Amman, V. Barnet, Ch. Batteux, N. Beauzze, C. Ch. Dumarsais, V. Mathesius, H. Paul, L. Talmy, H. Weil and many other scholars to the development of the linguistic notion of the actual division of the sentence has been defined. The significance of linguohistoriographic data for the process of studying Theoretical Grammar of the English language has been proved.

INTERACTIVE LANGUAGE LEARNING FOR FUTURE PROFESSION

Horňáková A., Miženková Ľ.

University of Prešov in Prešov, Slovakia

Nowadays the quality of education in foreign languages has been inconceivable without the use of information and communication technology which allows not only access to education, but also removes the limited space and time. The word “interactive“ means "with immediate response." Interactive learning helps to use interactive communication via the Internet, whiteboard, e-learning programmes, videoconferencing programmes allowing audio and video, it also enables to use the ICQ (client-server) or interview process with users. It becomes an integral part of modern education. Currently digital technologies are affected substantially by all areas of human activity. According to Lukac [Lukac, 2012] appropriate use of digital technology in education can largely facilitate and streamline the process of learning and contribute to the encouragement of school activities of the students. Digital competence together with language competence belongs to the key competences for lifelong learning [European reference framework -annex, 2006].

Aim of the work

The aim of the work is to create online didactic teaching materials – so called modules in foreign languages (English, German and Latin) for users – students of the Faculty of Health Professions. Teaching/learning with interactive whiteboards can improve the perception of the curriculum by engaging multiple senses, strengthen the intensity of the activity and creativity of the students, the possibility of immediate control of the curriculum is possible, complete feedback using the electronic voting system is also available. At the same time other